

Kašmírový šál

Rosie Thomasová

Kašmírský
šál

Kašmírový šál

Rosie Thomasová

FORTUNA

Original title: Rosie Thomas: THE KASHMIR SHAWL
Copyright © 2011 by Rosie Thomas
Cover illustration by Sarah Perkins
Originally published in the English language by HarperCollins
Publishers Ltd.

Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2013
Translation © Mária Tichá, 2013
Odborná spolupráca PhDr. Anna Rácová, CSc.

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri v edícii Fortuna Litera.

www.fortunalibri.sk

Redakčná a jazyková úprava Denisa Stareková
Zodpovedná redaktorka Anna Kališková

Prvé vydanie

Táto kniha je fikcia. Mená, postavy, miesta a udalosti sú buď
výtvorom autorkinej fantázie, alebo sú použité fiktívne,
a preto akákoľvek podobnosť so skutočnými živými alebo mŕtvymi osobami,
obchodnými spoločnosťami, udalosťami či miestami
je úplne náhodná.

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať
do informačných systémov ani rozširovať akýmkoľvek spôsobom,
či už elektronicky, mechanicky, fotografickou reprodukciou,
alebo inými prostriedkami, bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-8142-101-3

Venujem svojmu otcovi.

*Ovce z hôr sú lepšie,
tie z kotliny tučnejšie,
preto je nám milšie
kúpiť si tie neskoršie.*

PRVÁ KAPITOLA

Mair uskutočnila svoj objav v posledný deň v starom domove.

Všetci traja boli hore v otcovej spálni. Zišli sa pri smutnej práci: aby vytriedili a upratali rodičovský nábytok aj ďalší majetok, kým posledný raz zatvoria dom a odovzdajú kľúče realitnému agentovi.

Bol koniec mája a práve brali na trh jahniatka. Vonku na kopci zúri-vo bečali ovce, hlučný, neprestajný a zmätený blakot sa niesol dovnútra spolu s vôňou jarnej trávy.

Mair pripravila kanvicu čaju a položila ju na tácku, aby ju mohla vyniesť svojej sestre Eirlys na poschodie. Ich brat Dylan šiel za ňou a zohol hlavu tak, ako to musel robiť od trinástich rokov, aby si ju neudrel do nízkeho trámu na podeste.

Eirlys mala ako vždy obdivuhodnú energiu. Podlahu v spálni pokrývali úhladné kôpky plachiet a vankúšov, veže označených škatúl a šuštiace čierne igelitky. Stála pri posteli, podložku na písanie si opierala o stĺpik postele a mračila sa, ako čmárala dodatky na jeden zo svojich zoznamov. Keby mala biely plášť a sprievod podriadených, vyzerala by ako na svojej vizite.

„Úžasné,“ zamrmlala, keď zbadala čaj. „Nedávaj to sem,“ dodala.

Dylan si vzal šálku a natlačil sa do okenného výklenku.

Tienil tak Eirlys, ktorá naňho zdvihla obočie. „Vypi si čaj,“ povedal mierne. „A vezmi si k nemu aj keksík.“

Mair si sadla na posteľ. Stará ružová elektrická deka bola stále natiahnutá od jedného rohu po druhý. Premýšľala o týždňoch poslednej otcovej choroby, keď prišla domov do údolia, aby sa oňho starala, ako najlepšie vedela, a robila mu spoločnosť. Tešili sa z dlhých, nesúvislých rozhovorov o minulosti a o ľuďoch, ktorých otec kedysi poznal.

„Hovoril som ti niekedy o Billym Jonesovi? Bol to aukcionár.“

„Myslím si, že nie.“

„Celý život koktal.“

„Ako to zvládal?“

Otec na ňu mrkol ponad okuliare. „My sme sa vtedy tak neponáhľali, vieš?“

V izbe s nízkym stropom sa zdalo, že starý muž je veľmi blízko a zároveň celkom neprítomný.

Eirlys označila, ktoré balíky treba odviezť charite a ktoré sa môžu nechať, aby sa o ne podelili ľudia, čo prídu vypratať dom. Vznikla otázka, čo s ľanovými plachtami, ktoré boli uskladnené v bielizníku tak dlho, ako všetkým siahala pamäť, a zázračne sa udržali „v najlepšom“, zrejme na rozkaz ich matky. Keď však sestry rozložili vrchnú plachtu, videli, že je taká vyšúchaná, až cez ňu v strede presvitalo svetlo. Eirlys zovrela pery a aj s druhou plachtou ju rázne hodila na dlhý rad vriec na smeti.

Slanko šikmo žiarilo cez oblok a maľovalo na Dylanov sveter obrubu z pozláteného páperia.

Mair zistila, že už nemôže sedieť a dať sa unášať spomienkami. Vyskočila a otvorila bielizník s mašličkami na zásuvkách, obrátený oproti posteli. Ich matka ho zdedila po svojej matke – to sa aspoň hovorilo. Sem uskladnili šaty Gwen Ellisovej po jej smrti, keďže vdovec po nej a staršia dcéra neboli schopní dať ich odtiaľ preč.

Dve horné zásuvky boli prázdne. Eirlys odtiaľ vybrala dokonca aj papier, ktorý ich vystielal. V strednej mal otec v poslednom čase nakladané spodky, tielka a ponožky. Ako postupne slabol, Mair mu každé ráno pomáhala s obliekaním. V zbytočnej nádeji, že mu pomôže zahriať kosti, držala oblečenie pred elektrickým kozubom a až potom mu ho podala. Hľba týchto vecí teraz ležala na zemi.

„Toto by sme mali dať do vreca na recyklovanie,“ povedala Eirlys.

„Už sa na nič iné nehodia.“

Mair otvorila spodnú zásuvku bielizníka. Zbadala niekoľko žltých obliečok na vankúše a obrus s vyšívaným stredom, ktorý vyberali iba raz za rok, aby ho bezchybne vyžehlený prestreli na vianočný stôl. Biela tkanina bola miestami zašpinená od hrdze. Mair siahla pod obrus a prsty nahmatali hodvábný papier. Vytiahla obrus, aby mohla preskúmať, čo leží pod ním.

Hodvábný papier bol veľmi starý a zničený.

Keď ho rozbalila, ako prvé zbadala nádherné farby – striebisté modré a zelené odtiene ako extrakt jazernej vody a jarnej oblohy, s levanduľovými a rumelkovými kvetmi, zachytenými v hĺbke. Prizrela sa bližšie a skúmala komplikovanú tkanú vzorku, nádherne zakrivené tvary sĺz so zahnutými končekmi, papraďovité listy, zväzky býľ a malé kvietky s piatimi okvetnými lupienkami. Keď Mair vytriasala vrstvy jemnej, mäkkej tkaniny, v miestnosti bolo počuť len úbohú ovcu zvonka. Šál bol taký ľahký, až sa zdalo, že sa vznáša vo vzduchu.

Túto nádhernú vec nikdy predtým nevidela.

Zo záhybov vypadla obálka. Obyčajná, stará hnedá obálka, preložená napoly, s dávno vyschnutým lepidlom. Mair ju opatrne otvorila. Vnútri bol jediný prameň vlasov. Kučera bola veľmi jemná a hodvábná, tmavohnedá, s niekoľkými medenými prameňmi, ktoré prebleskovali. Podržala ju medzi prstami.

„To je šál babičky Watkinsovej,“ povedala Eirlys svojím autoritatívnym spôsobom.

„Je krásny,“ zašepkala Mair.

Z nich troch iba Eirlys zažila babičku z matkinej strany, no nespomínala si na ňu, lebo bola ešte bábätko, keď babička zomrela. Vedeli len to, že bola v Indii so svojím oveľa starším manželom misionárom. Dvojica sa napokon vrátila do Walesu. Tu prišlo na svet ich jediné dieťa, ktoré Nerys porodila až po štyridsiatke. Táto dcéra Gwen sa vydala za suseda z ich údolia, šarmantného Huwa Ellisa, keď mala iba devätnásť rokov. Svojim trom deťom hovorievala, že nechcela, aby rástli so starnúcimi rodičmi tak ako ona.

„Čo myslíš, či sú tie vlasy?“ dumala Mair.

„Nemám ani poňatia,“ odvetila Eirlys.

Mair nad tým ďalej premýšľala. Babička Watkinsová by si neodkladala svoje vlastné vlasy, či áno? Patrili manželovi? Alebo – čo bolo pravdepodobnejšie – dieťaťu?

Nie. Toto nemohli byť vlasy starého misionára a nepatrili ani Gwen, tým si bola celkom istá. Matka mala vlasy oveľa svetlejšej farby.

Čie potom sú?

Otázka ju dráždila, ale zdalo sa, že odpoveď je v nedohľadne.

Pritlačila si šál na líce. Tkanina bola taká jemná, že ju mohla zovrieť do dvoch dlaní. Po prvý raz vdýchla jemnú arómu korenín.

„Máme toho ešte veľmi veľa,“ konštatovala Eirlys, keď dopila čaj.

Mair zamyslene vrátila prameň vlasov do obálky.

Neskôr, keď boli s triedením a balením takmer hotoví, sa všetci traja zhromaždili v kuchyni. Zadné dvere zostali otvorené a vo vánku poletovali komáre. Zvuky, čo vydávali ovce, boli na súmraku čoraz hlučnejšie a žalostnejšie. Dylan otvoril fľašu vína a Mair pripravila večeru pozostávajúcu zo studenej šunky a zemiakov upečených v mikrovlnke. Dylan ju kúpil otcovi pred niekoľkými rokmi a Huw ju používal pravidelne. Ohrieval si v nej hotové jedlá zo supermarketu a vyhlasoval, že sú veľmi chutné. Eirlys to neschvaľovala a poukazovala na to, že hotové jedlá obsahujú priveľa tukov a soli.

Mikrovlnná rúra zapípal a Mair vybrala zemiaky. Živo si predstavila, ako otec žmurká a potichu sa smeje: *He, he, he!*

Bez varovania sa jej z očí pustili slzy. Všetci vedeli, že je to posledný večer, ktorý môžu stráviť spolu v starej kuchyni. Mair si povedala, že nebude atmosféru zhoršovať záplavou slz. Namiesto toho sa usmiala na Dylana, ktorý sedel s rukami vo vreckách džínsov, a potom na Eirlys, ktorá si strčila vlasy za ucho. Oči za okuliarmi sa jej leskli.

„Nenajeme sa v izbe?“ spýtala sa ich.

Stôl bol veľkosťou pre troch vhodnejší než sklápací stolík vtisnutý do kuchynského kúta, kde bola spomienka na otca sediaceho osamote so šálkou čaju a s novinami priveľmi jasná.

Prenášanie jedla a hľadanie posledných kúskov nezabalených príborov ich preniesli cez ten ponurý okamih. Dylan našiel kýptiky svičok a Eirlys ich dala na tanierik. Ich žiara opäť zútulnila vyprázdnenú miestnosť a na stenách prikryla štvorce prachu na miestach, kde vždy

viseli obrazy.

„Mali by sme sa porozprávať o tých dobrých veciach,“ povedala Eirlys, keď si posadali.

Sekundu si Mair myslela, že mieni šťastné časy, ktoré spolu strávili ako rodina, a vystrašila ju netypická nostalgia. Potom pochopila, že sestra hovorí o dvoch či troch kusoch nábytku a o starom striebre, jedinných veciach, ktoré v dome mali nejakú hodnotu. Odkedy čítali poslednú vôľu, vedeli, že majú predať dom a sumu si rozdeliť rovnakým dielom, o menších kúskoch však doteraz nehovorili.

Boli tu starkého hodiny s maľovanou prednou časťou zobrazujúcou slnko a mesiac, ktorých zvučný tikot odmeriaval dlhé popoludnia ich detstva. Huw sa v posledných týždňoch o nich raz zmienil ako o Dylanových hodinách. Mair sa vtedy tvárila, že ho nepočuje, lebo si nechcela pripustiť, čo tie slová v skutočnosti znamenajú.

„Vezmi si tie hodiny, Dylan,“ navrhla Eirlys. „Čo povieš, Mair?“

Kým jej súrodenci žili v manželstvách a mali domy s halou, výklenkami a poličkami, Mair bola slobodná a šťastne žila v jedenapolizbovom byte. Nepotrebovala a vlastne ani nechcela matkin bielizník ani strieborný čajník. Lepší domov si nájdú u Eirlys. Položila nôž s vidličkou a odkašľala si.

„Chcela by som babičkin šál,“ povedala. „Ak súhlasíte.“

„Samozrejme,“ odvetila Eirlys. „Dylan?“

Dylan sa pozrel na Mair. V kútikoch očí mal v týchto dňoch hlboké vrásky. On aj Eirlys boli krátkozrakí a Dylan mal sklony žmúriť, keď sa sústredil.

Náhla záplava citov k bratovi zahalila Mair ako plachta. Celý život to bol jej spojenec, kým so sestrou sa v detstve ustavične hádali – možno preto, lebo boli úplne rozdielne. V poslednom čase sa už, samozrejme, nehašterili. Strata zbožňovaného otca ich spravila ohľadupľnejšími voči sebe, dokonca opatrnými.

„Napadá ti, odkiaľ by mohol pochádzať?“ spýtal sa Dylan.

„Nie, ale možno by som to mala zistiť.“

Tá myšlienka k nej prišla tak náhle, akoby začula nejaký hlas. Prekvapila ju zvedavosť, ktorú v nej vyvolal záhadný šál.

V ten večer šli Mair s Eirlys posledný raz spať do izby, o ktorú sa

delili ako deti. Mair si bola istá, že sestra nespí, hoci sa neprevracala a nekrútila vo vlhkých plachtách tak ako ona. Nakoniec zašeptala: „Eirlys, nemôžeš spať?“

„Veru nie.“

„Na čo myslíš?“

„Asi na to isté čo ty. Až keď zomrú obaja rodičia, je človek konečne dospelý, nie? Je zodpovedný sám za seba, lebo už nikto za ním nestojí. Vieš, čo tým myslím?“

Mair zaplavil súcit. Jej sestra sa správala zodpovedne celý svoj život. Medicínu vyštudovala s vyznamenaním a práve sa stala konzultantkou v birminghamskej nemocnici. A ešte si našla čas, aby sa vydala a mala dvoch synov. Celý život študovala a starala sa o druhých a teraz sa zrejme nazdávala, že ďalšia fáza ich životov dopadne na jej plecía s ešte väčšou váhou.

Odkedy som začala hovoriť a chodiť, vyhýbala som sa chodníčkom, po ktorých kráčala moja sestra s bratom, a šla som podľa seba, húpala Mair. Namiesto toho, aby ich nasledovala na dobrú univerzitu, zostala doma vo Walese. V sedemnástich splnila dávny sľub, napoly rodinný žart, napoly rebelantskú hrozbu, a ušla do cirkusu. Vo Floydovom rodinnom cirkuse spoznala Harriet Hayesovú, teda klauna Hattie. Spolu vytvorili jednoduché číslo na trapéze. Aj keď ich večery v cirkuse boli už dávno za nimi, zostali blízkymi priateľkami. V prechodných rokoch Mair robila manažérku v butiky, speváčku v kapele, recepcnú, PR, ošetrovateľku a predávala knihy. Absolvovala ešte niekoľko ďalších premien na trhu práce, a to s rozmanitými úspechmi, ale zvyčajne s istou dávkou uspokojenia.

Ani Hattie by ma nenazvala zodpovednou, priznala si. A Hattie bola podstatne ľahkovážnejšia než Eirlys.

Mairino srdce začalo prudšie biť a za očami sa jej rozlievalo biele svetlo. Telo mala náhle ľahké ako pierko a pochopila, že tým pocitom je voľnosť. Chcela zachytiť ten dar a v tej chvíli zatúžila podeliť sa oň so svojou sestrou. Jej prsty sa natiahli a zachytili lem šálu, ktorý ležal na stoličke pri posteli. „Áno, viem, o čom hovoríš,“ ozvala sa. „Eirlys, premýšľala som. Možno budem trochu cestovať. Vieš, teraz, keď sa ocko pominul a nikto už za nami nestojí, ako si povedala. Rozmýšľam o ceste

do Indie – pokúsím sa niečo zistiť o babičke a jej šále. Mala by som objasniť trochu z rodinnej histórie. Nejdeš so mnou? Trávili by sme spolu viac času. Máme čo dobiehať.“

Eirlys odvetila po menej než sekundovom zaváhaní: „To sa nedá. Je tu nemocnica. Pre celý tím je to po posledných škrtoch ťažké. A kto by sa postaral o Graema a chlapcov? Mala by si ísť, ak je to to, čo chceš skutočne urobiť. Videla som, ako si sa pozerala na ten šál.“

Mair vedela, že nemá zmysel pokúsiť sa zmeniť sestrin názor. Eirlys bola rozhodná za dvoch. „Nazdávam sa, že by to mohlo byť zaujímavé,“ dodala.

Mair sa ani nepokúšala sformulovať ten pocit vykorenenosti, ktorý ju skľučoval od otcovej smrti. Eirlys a Dylan sa usadili, od čoho bola ona veľmi vzdialená. Azda jej odkrývanie rodinnej histórie pomôže postaviť sa znova na nohy.

„Možno by si nemala pátrať po ničom konkrétnom. India je veľká krajina. Zaslúžiš si pauzu, nájsť nové obzory. Pri starostlivosti o ocka si niesla najväčšie bremeno. S Dylanom sme ti veľmi vďační, že si sa zriekla práce a vlastne všetkého.“

Mair prudko zažmurkala v tme, no horúce slzy sa jej aj tak rinuli z kútikov očí. Po pohrebe Eirlys poznamenala, že rodinný benjamín je taký zaneprázdnený tým, aby sa tváril nekonvenčne, že mu neostával čas sústrediť sa na nič iné. Mair sa to dotklo, teraz si však uvedomila, že zármutok môže mať rozličné podoby. U Eirlys spôsobil, že bola jedovatejšia ako inokedy. Po tomto poznaní sa jej náhla sestrina vlúdnosť zdala dojemnejšia a hodnotnejšia. Zamrmlala: „Bolo to privilégium, som rada, že som mala dosť slobody, aby som to mohla urobiť.“

„Dožiť si čas a sprav si výlet do Indie. Ak potrebuješ dôvod a šál ti ho dáva, tak je to v poriadku,“ uzavrela debatu Eirlys. „Nepokúsime sa už zaspáť?“

Vonku odznelo ovčie bľáčanie. Mair vedela prečo. Keď raz padla noc, ovce pochopili, že ich stratené jahňatá sa už nikdy nevrátia. Hoci sa k hviezdám kde-tu vzniesol zúfalý vzlyk, črieda sa napokon ponorila do ticha.

Mair sa zobudila. Ležala na úzkej posteli a pokúšala sa spomenúť si,

kde je. Snívalo sa jej, že pes brechotom prebúdza vyľakané zvieratá a poháňa vodcov čriedy, aby vyrazili po spasenej lúke. Potom slnečná žiara zaliala úbočie kopca farbami a zvieratá v pohybe vytvorili na zelenom podklade trávy sivý kašmírový vzor. Ovčiarsky pes im nedal pokoj, kým sa nezhrmázili pri ohrade, kde farmár držal otvorené vráta.

Spôsobom, akým sa odvíjajú sny, sa dôverne známe a milované miesto začalo spájať s tým, ktoré ešte nikdy nenavštívila. Izba bola chladná a Mair sa roztriasla. Prikrývku si pevnejšie obrútila okolo pliec. Hneď ako to urobila, cez okenice preniklo volanie muezína.

V šiji cítila mravčenie, nie pre chlad, ale od očakávania.

Spomínala.

Oči otvorila doširoka, v sivom úsvite ju premohla úzkosť. Hotelová izba bola prepchatá a jej veci porozhadzované. Večer predtým sa prehrabávala v batožine, keď počas výpadku prúdu hľadala pyžamo a ponožky do postele. Šál bol úhľadne preložený cez operadlo jedinej stoličky v izbe. Svetlo nebolo dosť silné, aby odhalilo jeho farby v plnom lesku, no ona si ich aj tak vedela živo vybaviť v myslí.

Mair odhrnula prikrývku a sadla si. Hoci bolo ešte skoro, vedela, že už nezaspí.

Rozhodla sa dožiť si celý deň na aklimatizáciu. Po osamotených raňajkách v chladnej a opustenej hotelovej jedálni začala robiť trochu nervózne prípravy. Do tašky na plece dala mapu mesta, ktorú jej daroval usmievavý ladákhsky recepčný, fľašu minerálky, antibakteriálny gél a dobre umyté jablko. Nebola si celkom istá, prečo cíti pod bránicou bezdyché trepotanie, takmer určite to však nemalo nič spoločné so zmenou nadmorskej výšky.

Mair ešte nikdy nebola v Indii, a to ani na známych plážach Goa či pri pamiatkach Džajpuru, nieto ešte v odľahlom meste v Himalájach, kde sa teraz ocitla. Napriek deklarovanej nezávislosti dokonca ani nebola zvyknutá cestovať osamote. Pokiaľ si mohla dovoliť dovolenku, vybrala sa na grécke ostrovy alebo do Španielska, buď s novým frajerom, alebo s takým, čo bol už na odchode, či v nejakej voľnejšej kombinácii priateľov, takmer vždy zahrňajúcej aj Hattie. Eirlys mala ako obvyčajne pravdu, keď poukázala na to, že Mair veľmi nenarúšala svoju rutinu.

Len čo Mair zamkla dvere hotelovej izby, opäť sa usmiala. Teraz je slobodná, či nie? Pred ňou boli dni a týždne formálne ničím nerušeného času. Vďaka predaju starého domu vo Walese mala nejaké peniaze a čas, ktoré mohla venovať čudnému projektu, čo jej už mesiace nahlodával predstavivosť spôsobom, ktorému celkom nerozumela. Nemohla priveľmi hovoriť o tom, čo sa chystá podniknúť, dokonca ani pred Hattie, aby jej nutkanie neznalo pochobo.

Napriek tomu ju najjasnejší z najjasnejších plánov prinútil merať cestu sem do Léhu. Kúpila si otvorenú letenku bez pevného termínu návratu, ktorý by ju obmedzoval.

Od hotela zišla po betónovom chodníčku, minula kvetináče s cíniami, astrami a krikľavými aksamietnicami a vyšla na ulicu. Mierila do centra mesta a fascinovane zízala okolo seba. Bol koniec septembra. Uvedomila si, že miestna krátka turistická sezóna sa pred nadchádzajúcou zimou prakticky skončila. Mnohé z remeselníckych obchodíkov a cestovných kancelárií lemujúcich cestu mali už zatiahnuté rolety a zamknuté kovové okenice. Internetové kaviarne, ktoré využívali turisti s batohmi a rozliční iní cestovatelia, už boli takmer prázdne. Vysoké vrchy obkolesujúce mesto sa ligotali čerstvým snehom a topole v hotelových záhradách hrdzaveli suchými zlatistými listami.

Onedlho napadne sneh a horské priesmyky spájajúce ladákhske hlavné mesto s Kašmírskou kotlinou na západe a s Himáčalpradేశom na juhu sa stanú neschodnými, až kým sa sneh opäť na jar neroztopí. Celých šesť mesiacov sa do Léhu dá dostať len letecky z Dillí na malé letisko vedľa rieky Indus, tak ako sem včera dorazila aj Mair. Pri chôdzi sa pokúšala predstaviť si, aké je to tu uprostred zimy, keď úzke uličky mesta zasype sneh a na streche každého domu sa týčia vysoké snopy sušeného krmiva pre domáce zvieratá. Nemohla sa však sústrediť. Náhlý odchod turistov znamenal, že miestni obchodníci sa všemožne snažili zarobiť zopár posledných rupií. Na hlavnej ulici jej traja zabránili ísť vpred a zovreli ju do klieští spôsobom, ktorý prezrádzal prax.

„Madam, odkiaľ ste? Prosím, prezrite môj obchod.“

„Mám nádhernú pašmínu, urobím vám dnes veľmi dobrá cena.“

Tretí muž sa zašklabil, keď sa pokúsila potriasť hlavou. „Za pozera-
nie nič nedať, madam. Len sa pozrieť. Niet kam ponáhľať.“

Pravda bola, že sa naozaj nikam neponáhľala. Usmiala sa a nasledovala najbližšieho obchodníka hore schodmi do jeho prepchatého obchodu a dovolila mu, aby jej ukázal svoj tovar. Boli tam police so striebornými, s koralovými a tyrkysovými šperkmi z Tibetu, maľované termosky a kožušínové prikrývky elektrizujúcich farieb z Číny, pichlavé čapice a vesty, upletené z vlny miestnych kôz, vlnené tašky so strapcami a vešiaky s tričkami všetkých farieb a veľkostí – zväčša vpredu s továrensky vytlačeným jakom a sloganom *Jak, jak, jak Ladákh*. Jej oči sa prispôsobili tlmenému svetlu v obchode. Pri stenách sa týčili hradby samovarov, medených misiek a ručne vyšívaných koberčekov.

„Je to veľmi pekné. Ďakujem, že ste mi to ukázali, ale dnes nenakupujem.“

Muž bol Kašmírčan, čiže rodený predavač. „Vy chciete pašmínu.“ Neznelo to ako otázka. V zadnej časti obchodu stáli police od zeme až po strop naplnené vrstvami preloženej tkaniny.

„Ukážte.“

Hneď začal vyťahovať šály z políc. Na malom pulte čoskoro žiarili hromady farieb – žlté, modré a fuksiovoružové. „Vidíte? Ohmatajte, nádhera. Najlepšia kvalita. Čistá pašmína.“

Mair vedela o jemných šáloch oveľa viac ako pred štyrmi mesiacmi, keď sa jej majetkom stal nádherný kus, teraz zamknutý v hotelovom sejfe. Poznala už kvalitu týchto remeselných kúskov a ich približnú hodnotu. „Čistá?“ spýtala sa. „Naozaj?“

„Áno, čistá hodvábná pašmínová zmes. Tisícvesto rupií. Pozrite, tento ružový a tento nádherný tyrkysový. Idú Vianoce, myslieť na darčeky pre priateľov. Tri za tritisíc.“

„Nemáte šály z vlny *kani*? Alebo nejaké vyšívané?“

Muž zdvihol zrak. „Rozumiem. Viete, čo najlepšie, madam. Ja ukážem.“

Odomkol skrinku a vytiahol ďalšiu hrbu. Ako kúzelník vytriasol ešte farebnejšie kusy tkaniny a mával nimi pred ňou. Mair uchopila najbližší a nechala si záhyby prekĺznuť pomedzi prsty.

„Nádhera!“ schválil jej výber Kašmírčan. „Tieto farby presne pre vás.“

Nič sa mu nepodobalo. Táto látka bola na ohmatanie tuhá, okolo

obrubby kvietkov sa tvorili hrudky a nešikovne ovísala, neliala sa prúdom ako jej šál. Keď ju opäť chytila, takmer počula, ako hrkocú vlákna. Nevedela s istotou, ako mohol byť utkaný vzor, ale letný pohľad na rub napovedal, že ide o lacnú strojovú výrobu. „Ďakujem,“ zamrmľala.

„Deväťtisíc. Dobrá cena.“ Vedel, že sa nechystá kupovať. „A tento, pozrite, vyšívány. Ručne. Ako všetky.“

Tentoraz to bola kráľovská modrá s pásikom bielych kvietkov vyšitým na každom konci. Kvietky boli určite zhotovené ručne, ale vzor bol len náhodne spichnutý a na rube trčali nitky. Spod výšivky presvietali obrysy vzoru. Nemohol sa viac líšiť od šálu, kde bol dokonale vypracovaný dvojité pás kvetinovej výšivky na tkanej látke s tieňmi a so stehmi takými drobučkými, že voľným okom neboli viditeľné. Všetky boli zhotovené tak perfektne, že rub a líce sa nedali rozpoznať. Výsledkom takej precíznej práce bol reliéf vystupujúceho pásu vyšívanej vzorky, čo dodávalo štruktúre kašmíru a spleteným lístkom bohatý trojrozmerný efekt.

„Je veľmi pekný,“ povedala Mair.

Muž vyzeral dotknuto. Chcela už vyjsť z obchodu, späť na slnko. Zdvihla jedny koralové náušnice z výstavného stojančeka vedľa dverí, rýchlo za ne zaplatila a chystala sa na odchod.

„Do skorého videnia!“ zavolať za ňou obchodník.

Druhí dvaja obchodníci sa k nej opäť pripojili, ale len s vlažným záujmom. Podarilo sa jej vyhnúť sa im a vybrať sa dolu slnečnou, prašnou ulicou smerom k radu žien sediacich na obrubníku, s košíkmi plnými karfiolu a jablák na predaj. Čistič topánok s kefkami a plechovkami leštidla, vyloženými na kusoch vrecoviny, sa pokúšal upútať jej pozornosť, hoci jej ošúchané tenisky musel jasne vidieť. Skútre a rikše sa otriasali cez výmole na ceste. Ruch dopravy ohlušoval. Mair sa pozrela na zatienené aleje vedúce z ulice a náhodne si vybrala jednu, že ju preskúma. Okolo nej prebehol prašivý pes, ovisnuté brucho sa mu hojďalo nad zemou.

V tieni bolo chladnejšie, a tak šla hlbšie, mĺkala holičstvá a mäsiarske pulty, kde na drevených doskách vytekala krv z kozích hláv. V čiernom bzučiacom predmete pritlčenom k rámu čoskoro rozpo-

znala odrezaný jazyk zvieratá. Asi ho sem pripevnili, aby odháňal muchy od zvyškov mäsa. Mair naň hľadela, prehľadala a potom siahla do svojej tašky po fľašu s vodou. Dožičila si rozhodný glg a ponáhľala sa ďalej. Nad hlavami ľudí bolo natiahnuté plátno a aleja bola čoraz temnejšia a užšia. Pod nohami chrapčala prezretá zelenina a menej identifikovateľný odpad. Okolo nej prúdili ženy v sári a opačným smerom sa náhlili ženy v burkách. Stánkari vyvolávali a deti skákali cez blato. Bola to rušná, veselá scéna a každý odtienok neznámeho podčiarkoval jej postavenie cudzinca.

Aleja sa náhle otvorila do námestia a Mair zažmurkala do slnečných lúčov, čo sa dotkli jej tváre. Na jednej strane sa na kope dymiacich odpadkov so zjavnou chuťou krmil malý hnedý býček. Na druhej strane bolo pod maľovaným baldachýnom karmínové a zlaté modlitebné koleso. Ako tu stála, z davu sa vymotal starý mních v šafranovom a vínovočervenom rúchu a nastavil ho, aby sa otáčalo v smere hodinových ručičiek. Vykročil aj s ním, a ako sa točil, mrmlal a počítal koráliky na ruženci. Mair si ho odfotovala a potom sa zháčila s myšlienkou, či nie je dotieravá.

Pohla sa dolu alejou, ktorá sa ťahala už iným smerom, rovno do srdca bazára. Dolu boli stánky, kde sa vŕšili biele tenisky a hnedé plastové sandále. Nad hlavou sa ako znetvorené ovocie kolísali stovky ruksakov a cestovných vakov. Na elektrických šnúrach viseli dievčenské šaty s flitrami a pozlátkami.

Tu, na pozadí modrého dymu stúpajúceho od stánku s jedlom, po prvý raz uprela zrak na rodinu Beckerovcov. Trojica by predstavovala neobyčajný obrázok aj kdekoľvek inde, ale tu, na chaotickom trhu, pôsobila priam nadpozemsky.

Boli to jediní západniari, ktorých zaznamenala, odkedy opustila hlavnú ulicu. Žena bola vysoká, štíhla, s étericky bledou pokožkou. Hriva červenožlatistých vlasov jej splývala na pleciah. Na sebe mala voľnú bielu košeľu, modrú ľanovú sukňu a topánky pokryté zaschnutým blatom. Celý čas rozprávala, ukazovala a smiala sa. Muž sa pozeral iným smerom. Bol ešte vyšší ako jeho žena, opálený, mal uhľovočierne vlasy, obočie aj strnisko. Medzi nimi stálo anjelské dieťa, malé dievčatko, asi dvojročné. Malo rovnakú kučeravú hrivu ako matka, ale svetlejšie.

blond farby. Vrtelo hlavou, ako sa pozeralo z jedného rodiča na druhého. Potom bodlo útlými rúčkami do vzduchu a vykričlo: „Na koňa!“

Žena sa stále smiala a gestikulovala. Sklonila sa a jednou rukou zdvihla dieťa zo zeme. Posadila si ho obkročmo na šiju a vybrala sa krížom k predavačovi jedla. Nad nádobou s vriacim olejom sa mihotal vzduch. Dieťa krútilo a natáhalo prameň nádherných matkiných vlasov a pozeralo cezeň, akoby to bol závoj.

Muž sa obrátil, aby videl, čo mu ukazuje jeho žena. Predavač lovil naberačkou vo vriacom oleji a vytiahol niekoľko lesklých karamelovohnedých praclíkov. Vložil ich do papierového kornútika a natiahol sa, aby ho vymenil za niekoľko rupií. Žena siahla do kornútika a vybrala vyprázaný kúsok. Najprv ho pofúkala a potom ho podala dieťaťu. Dievčatko po ňom chňaplo so zjavnou chuťou.

Žena naklonila hlavu dozadu a niekoľko kúskov si vhodila do úst. Dychtivo prežúvala a so smiechom si utierala z brady olej. Zdravie a spokojnosť z nej priam sálali. Voľnou rukou zabľúdila na manželov bok a spočinula tam. Bolo to gesto vlastníctva a náklonnosti, rovnako dôverné ako ležérne. Odviedla ho od predavača aj mimo Mairinho zorného poľa. Vnorili sa hlbšie do labyrintu stánkov. Sledovala ich očami, červenozlatistú a čiernu hlavu, nad ktorými sa natriasala svetlá detská hlávka, až kým nezahli za roh a nezmizli jej z výhľadu.

Zostala stát' na mieste, ani čo by zapustila korene, hoci mala nutkanie rozbehnúť sa za nimi. Predavač naložil ďalšiu lopatku svojich zázračných dobrôt do oleja, ktorý zasyčal a zaprskal.

Uprostred rámusu na trhu sa Mairin pocit osamelosti zintenzívňoval.

Mala hromadu priateľov a za sebou bežnú sériu vzťahov, momentálne však nikoho, s kým by si vedela predstaviť stráviť zvyšok života, nie spôsobom, akým sa na to podujala jej sestra Eirlys so svojím Grahamom či brat Dylan s Jackie.

Zhlboka vdýchla bazárové pachy a sledovala pomaly vykračujúce kravy, sliepky prehrabávajúce sa v hromade smetí, budhistického mnícha, ktorý sa vracal zo svojho okruhu s modlitebným kolesom, a plynulý prúd ľudí, čo šli každý svojou cestou. Hlavou sa jej mihali farby, vône aj čerstvé dojmy a nálada sa jej začala dvíhať. Obrátila sa a vracala

sa po vlastných stopách, vedome opačným smerom ako nádherní cudzinci.

Výlet do Čchangthangu južne od Léhu, takmer až k niekdajšej hranici s Tibetom a súčasnej s Čínou, zabral skoro celý deň. Ostatní účastníci poznávacieho výletu v malom autobuse značky Toyota boli dve korulentné holandské dvojice v strednom veku a traja hluční izraelskí chlapci. Rozvaľovali sa vzadu a rehotali sa každý v spoločnosti svojej empétrojky. Mair, skrútená na svojom sedadle a zapretá, aby ju toľko nenatriasalo, mala dostatok príležitostí, aby počas dlhej cesty rozjímala a spomínala.

Pred odchodom do Indie preskúmala z histórie starých rodičov toľko, koľko sa len dalo. Pred tromi mesiacmi v internetovom vydaní knihy s názvom *Nádej a sláva Božia* a podtitulom *S waleskými misionármi v Indii* si prečítala kapitolu o reverendovi Evanovi Williamovi Watkinsovi.

Evan Watkins sa vzdelával na Univerzite Severného Walesu a na Waleskej akadémii presbyteriánskej cirkvi. Po vysviacke bol povolaný, aby slúžil v Indii, a tak roku 1929 vycestoval do Šaungu vo vtedajšom Ásame. Potom slúžil ako oblasťný misionár v Shanpungu.

Odkedy Mair čítala jeho cirkevný životopis, pravidelne sa pokúšala predstaviť si Evana Watkina v čiernom kabáte s kolárikom, ako energicky káže nonkonformizmus ľuďom z odľahlých indických dedín. Hrmel zo svojej provizórnej kazateľnice za sparného letného dňa a na plechovú strechu zatiaľ búšil monzúnový dážď?

Odkedy prišla do Himalájí, čoraz ťažšie sa jej darilo predstaviť si ho, zrážka kultúr bola priveľmi brutálna, aby dala vzniknúť akémukoľvek obrázku.

Podľa záznamu v knihe sa reverend Watkins roku 1938 vrátil do Walesu, kde sa zoznámil a oženil s Nerys Evelyn Robertsovou, narodenou roku 1909. Roku 1939 sa dvojica v Liverpoole nalodila na palubu lode *Prospect* a odplávala do Bombaja.

To sa už dalo predstaviť ľahšie. Mair v duchu videla západ slnka nad Suezským prielivom a počula kapelu, ktorá hrala do tanca v salóne

druhej triedy. Duchovný zrejme nemal veľa času a chuti na foxtrot. Premýšľala, či mladá pani Watkinsová bola rovnakej mienky, alebo či chlipkala svoju limonádu a melancholicky pozorovala smejúce sa páry.

Reverenda Evana a pani Watkinsovú potom povolali, aby slúžili na novej misii v Léhu, ďalej od Ladákhu, kde duchovný prevzal zodpovednosť za misionársku prácu v celej oblasti. Ako poznamenal životopisec, mnoho ciest v tomto regióne bolo sedem mesiacov v roku neprejazdných a elektrinu takmer nepoznali.

Mair hľadela cez okno autobusu na drsnú krajinu a sivofialové hory týčiace sa k modrej oblohe. Zničená cesta viedla cikcakovito do diaľky ako bledá spleť vyškriabaná do skál a prachu. Po ceste trúbili a šmýkali sa obrovské kamióny s prednými časťami pomaľovanými ako lunaparkové atrakcie. Drobné postavy waleského kazateľa a jeho ženy sa stále odmietali vynoriť v jej fantázii, tu či kdekoľvek inde v Himalájach.

Zvyšok doslovu bol stručný. Po vojne reverenda jeho chatrné zdravie donútilo vrátiť sa do Walesu. Evan Watkins sa stále intenzívne zaujímal o misionársku prácu, ale jeho zdravotný stav, podlomený drsným indickým podnebí, sa už nezlepšil. Zomrel roku 1960 a okrem vdovy zanechal po sebe dcéru, ktorá sa narodila roku 1950.

Tá dcéra bola Mairina matka Gwen Ellisová, rodená Watkinsová.

Gwen zomrela náhle na krvácanie do mozgu, keď jej najmladšie dieťa sotva prišlo do puberty. Mair dnes nesmierne ľutovala, že v tínedžerskom zahľadení do seba, typickom pre trinásťročné deti, nikdy nepožiadala mamu, aby jej čo-to porozprávala o Evanovom a Nerysinom misijnom pôsobení v exoticknej Indii.

Autobus zastavil pri stánku vedľa cesty, kde sa predával čaj a malé občerstvenie. Izraelská mládež vyskočila naraz, razila si cestu medzi Mair a holandskými pármí. Mair si vystrela pokrčené nohy, položila si ruksak na sedadlo vedľa seba, prehodila si remeň cez jedno plece a pritlačila si ho na bok lakťom.

„Odkiaľ ste?“ spýtala sa jedna z holandských žien, keď chlipkala presladený čaj z termosky predavača. Okolo pomaly prechádzala kolóna nákladných áut indickej armády, súčasť pohraničných jednotiek. Mladí vojaci s puškami v pohotovosti po nich pokukovali cez zadné výklopné dvere na korbách.